

ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟ ΤΗΣ ΥΨΩΣΕΩΣ - ΤΟ ΓΕΝΕΘΛΙΟΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

1) ΟΜΙΛΙΑ ΣΤΗ ΣΩΤΗΡΙΑ ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΝΥΠΕΡΑΓΝΗΣ ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΜΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΚΑΙ ΑΕΙΠΑΡΘΕΝΟΥ ΜΑΡΙΑΣ (απόσπασμα) Αγίου Γρηγορίου Αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης του Παλαμά

(Εικόνα του τέμπλου στο παρεκκλήσι μας, 'Παναγία Βαραμπία')

2) ΠΑΝΑΓΙΑ ΒΑΡΑΜΠΙΑ (Πηγή: ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ)

Το παρεκκλήσι μας, 'Παναγία Βαραμπία'

**ΟΜΙΛΙΑ ΣΤΗ ΣΩΤΗΡΙΑ ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΝΥΠΕΡΑΓΝΗΣ
ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΜΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΚΑΙ ΑΕΙΠΑΡΘΕΝΟΥ ΜΑΡΙΑΣ**

*Αγίου Γρηγορίου Αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης του Παλαμά
(13^{ος}-14^{ος} αιώνας, 1296 Κωνσταντινούπολη – 14 Νοεμβρίου 1359 Θεσσαλονίκη)*

(απόσπασμα)

Κάθε καιρός είναι κατάλληλος για να κάνει κανείς αρχή ενός τρόπου ζωής σωτηρίου. Όπως όταν ανατείλει στη γη ο αισθητός ήλιος είναι καιρός σωματικής εργασίας για τους ανθρώπους (Ψαλμ. ργ' 22 - 23), έτσι και όταν εμφανίστηκε σε μας σαρκικά ο Ήλιος της Δικαιοσύνης, *ο μετά την παρουσία καιρός είναι ολόκληρος κατάλληλος για πνευματική εργασία*. Αλλά στην περίπτωση του αισθητού ηλίου, επειδή διακόπτεται τη νύχτα, λέει, «*θα εξέλθει ο άνθρωπος για να ασχοληθεί με την εργασία του μέχρι το βράδυ*» (Ψαλμ. ργ' 23), ενώ ο Ήλιος της Δικαιοσύνης, *επειδή είναι ανέσπερος και δεν έχει «παραλλαγή ή αποσκίασμα μεταβολής»* (Ιακ. α' 17), *παρέχει αδιάκοπη ευκαιρία πνευματικής εργασίας*.

Θάν όμως πρέπει να θεωρήσουμε κάποιον καιρό καταλληλότερο από τους άλλους, αυτός είναι ο καιρός του φθινοπώρου, και αυτού περισσότερο ο μήνας αυτός, που είναι και ο πρώτος μας μήνας και η αρχή του έτους, γιατί κατ' αυτόν έγινε αρχή της σωτηρίας μας, την οποία και εορτάζουμε σήμερα.

Πράγματι σήμερα εμφανίστηκε νέος κόσμος και παράξενος παράδεισος, στον οποίο και από τον οποίο έχει προέλθει νέος Αδάμ που αναγεννά τον παλαιό Αδάμ και ανακαινίζει όλο τον κόσμο. Σήμερα ετοιμάστηκε στη γη *παράδοξη βίβλος*, που μπορεί να φέρει όχι τύπους λόγων, αλλά κατά τρόπο απόρρητο τον ίδιο το Λόγο που δίνει ζωή. Σήμερα παρουσιάστηκε η *έμψυχη και χειροποίητη σκηνή του Θεού* και η *λογική και πνευματική κιβωτός του «άρτου της ζωής που στάλθηκε σ' εμάς από τους ουρανοί»* (Ιω. στ' 32) πραγματικά. Σήμερα *α νείπει, «α λήθεια από τη γη», «και Κυριακή προ της Υψώσεως – Το Γενέθλιον της Θεοτόκου*

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ (Ιωάν. γ' 13 - 17)

Ἔπεν ὁ Κύριος· Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ. Καὶ καθὼς Μωϋσῆς ὑψώσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον. Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον. Οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ.

*εμφανίστηκε δικαιοσύνη ἀπὸ τὸν οὐρανὸς» (Ψαλμ. πδ' 12), ἡ ὁποία ἐξέβαλε τὸν ἀρχοντα τῆς ἀδικίας καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἴδια τὴν ἐξουσία τῶν ἀδίκων, ἀρπάξε τα σκευὴ του, τα μετασκεύασε καὶ τα κατέστησε δεκτικὰ θείας δικαιοσύνης. Σήμερα ἡ προφητευμένη *ράβδος* βλάστησε ἀπὸ τῆ ρίζα *του Ιεσσαί*, ἀπὸ τὴν ὁποία «*προήλθε ἄνθος*» (Ἠσ. *ια' 1*) *που δε δέχεται μαρασμό*, ἀλλὰ καὶ ἀνακαλεῖ τὴ φύση μας *που μαράθηκε καὶ γι' αὐτὸ ἐξέπεσε ἀπὸ τὸν ἀμάραντο* *τόπο τῆς τρυφῆς καὶ τὴν ἐπαναφέρει στὴν πλούσια βλάστηση, τὴν ἀνεβάζει πρὸς τὸν οὐρανὸ καὶ τὴν εἰσάγει στὸν παράδεισο.**

*Ἀλλὰ ποίος εἶναι ὁ νέος κόσμος, ὁ παράξενος παράδεισος, ἡ παράδοξη βίβλος, ἡ πνευματικὴ σκηνὴ καὶ κιβωτός τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀλήθεια ἀπὸ τῆ γῆ, ἡ πολυῦμνητη *ράβδος* *του Ιεσσαί*; Εἶναι ἡ πρὶν ἀπὸ τὸν τοκετό καὶ μετὰ τὸν τοκετό *αειπάρθενος κόρη*, τῆς ὁποίας *τὴ γέννηση* ἀπὸ *στεῖρα γυναῖκα εορτάζουμε σήμερα*. Γιατί ὁ *Ιωακείμ* καὶ ἡ *Ἄννα*, παραμένοντας ἀμεμπτοὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, φαίνονταν *στους Ἰσραηλίτες ἀξιόμεμπτοι* σύμφωνα με τὸ νόμο, ἀφοῦ ζούσαν ἀτεκνοί. *Περίλυποι*, ἀποφάσισαν *να καταφύγουν στὴν παράκληση πρὸς τὸ Θεό*. Ὁ *Ιωακείμ* ἀναχωρεῖ πρὸς τὴν ἐρημο, κατοικεῖ σ' αὐτὴν καὶ ἀσκεῖ νηστεία, ἀναπέμποντας τὴν προσευχὴ τοῦ πρὸς τὸ Θεό *να γίνεῖ πατέρας*, καὶ δε σταμάτησε τὴν παράκλησή του οὔτε ἐπέστρεψε ἀπὸ ἐκεῖ, προτοῦ δεχθεῖ τὴ βεβαίωση ὅτι ἐγίνε ἀποδεκτό τὸ αἴτημά του. Ἀντίθετα ἡ *Ἄννα* κλείνεται *στο γειτονικὸ κήπο* καὶ *κραυγάζει πρὸς τὸν Κύριο*. «*εἰσάκουσέ με, Θεέ των πατέρων μου, καὶ εὐλόγησέ με, ὅπως εὐλόγησες τὴ μήτρα τῆς Σάρρας*». Καὶ τοὺς ἀκούσε ὁ Κύριος καὶ τοὺς εὐλόγησε καὶ υποσχέθηκε *να τοὺς δώσει τὸ αἰτούμενο, καὶ τώρα ἐκπλήρωσε τὴν υ-**

Κυριακὴ πρὸ τῆς Ὑψώσεως – Τὸ Γενέθλιον τῆς Θεοτόκου

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ

Είπε ο Κύριος: «Κανένας δεν ανέβηκε στον ουρανό παρά μόνο ο Υιός του Ανθρώπου, που κατέβηκε από τον ουρανό, και που είναι στον ουρανό. Όπως ο Μωσής ύψωσε το χάλκινο φίδι στην έρημο, έτσι πρέπει να υψωθεί ο Υιός του Ανθρώπου, ώστε όποιος πιστεύει σ' αυτόν να μη χαθεί αλλά να ζήσει αιώνια. Τόσο πολύ αγάπησε ο Θεός τον κόσμο, ώστε παρέδωσε στον θάνατο τον μονογενή του Υιό, για να μη χαθεί όποιος πιστεύει σ' αυτόν αλλά να έχει ζωή αιώνια. Γιατί, ο Θεός δεν έστειλε τον Υιό του στον κόσμο για να καταδικάσει τον κόσμο, αλλά για να σωθεί ο κόσμος δι' αυτού». (ΕΚΛΟΓΑΙΟΝ)

πόσχεση, και τους έδωσε κόρη, τη γεννήτρια του Κτίστη όλων.

Αλλά για ποιο λόγο αυτή γεννήθηκε από στείρα κοιλιά; Για να διαλύσει τη λύπη και να αφαιρέσει την εντροπή των γονέων της, και για να προεικονίσει τη διάλυση της λύπης και της κατάρας των προπατόρων του γένους που επρόκειτο να πραγματοποιηθεί μέσω αυτής. Προτιμήθηκαν από τους πολύτεκνους οι άτεκνοι, για να κυοφορηθεί από πολυαρέτους η πανάρετη κόρη και η πάναγνη από όλως ιδιαίτερα σώφρονες και για να λάβει η σωφροσύνη, ερχόμενη σε συνεργασία με την προσευχή και την άσκηση, ως καρπό το να γίνει γεννήτρια παρθενίας, και μάλιστα παρθενίας που γέννησε κατά τρόπο άφθορο ως προς τη σάρκα Εκείνον που γεννήθηκε ως προς τη θεότητα προαιώνια από παρθένον Πατέρα. Έπρεπε όμως και να προετοιμασθεί το μέγα θαύμα με θαύμα και η φύση σιγά - σιγά να υποταχθεί στη χάρη.

Όλοι να προσφέρετε στην εορταζόμενη σήμερα Παρθένο το αγαπητότερο και καταλληλότερο δώρο, τον αγιασμό σας και την αγνεία του σώματος με εγκράτεια και προσευχή. Βλέπετε, ότι η σωφροσύνη, η νηστεία και η προσευχή, αφού συμβρέθηκαν με κατάνυξη, ανέδειξαν τον Ιωακείμ και την Άννα γεννήτορες θείου σκεύους, και μάλιστα τόσο εκλεκτού, ώστε όχι μόνο να βαστάσουν το θείο όνομα (Πραξ. θ' 15), αλλά και Αυτόν, του Οποίου «το όνομα είναι θαυμαστό» (Ψαλμ. η' 2); Αν λοιπόν και εμείς, εκτός από τις άλλες αρετές, αφιερωνόμαστε και στις προσευχές, συχνάζοντας με σύνεση στο ναό του Θεού, θα βρούμε θησαυρισμένη μέσα μας την καθαρότητα της καρδιάς που χωρεί και μας εμφανίζει το **Θεό**.

Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά, απόσπασμα από την ομιλία στη Σωτήρια Γέννηση της Πανπεράγνης Δεσποινάς μας Θεοτόκου και Αειπαρθένου Μαρίας, Ε. Π. Ε.

Κυριακή προ της Υψώσεως – Το Γενέθλιον της Θεοτόκου

Παναΐα Βαραμπά

Βόρεια απ' την πόλη του Μαρκόπουλου βρίσκεται η κομψότετη μικρή εκκλησία της Παναγίας Βαραμπά. Ο ναός ανήκει στον τύπο του ελεύθερου σταυρού, χωρίς νάρθηκα. Η αρχική χρονολόγηση τον τοποθετούσε στο 13^ο αιώνα, αλλά νεώτερες μελέτες τον έχουν αναχρονολογήσει “κατεβάζοντάς” τον στο 12^ο αιώνα (Μπούρας). Η τοιχοποιία παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, δεδομένου ότι στα κάτω μέρη των τοίχων αποτελείται από *spolia*, ψηλότερα από *ογκώδεις πωρόλιθους*, ενώ κοντά στις κεραίες είναι κατασκευασμένη με τέλειο πλινθοπερίκλειστο σύστημα.

Στο τόξο του δυτικού τοίχου ιστορείται η Σταύρωση. Η σκηνή είναι ωραιότατη και εκφραστική, *θυμίζοντας τη Σταύρωση στο Δαφνί*. Η σύνθεση περιλαμβάνει λίγα πρόσωπα. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η στάση του Ιωάννη, ο οποίος δεν εικονίζεται στη γνωστή, περιπαθή στάση με το ένα χέρι στο μάγουλο να στηρίζει το γερμένο κεφάλι, *αλλά με κλειστό Ευαγγέλιο στο αριστερό χέρι και να κοιτά το θεατή*. Πρόκειται για μια ιδιομορφία που δίνει έμφαση στην έννοια της ιστορικής μαρτυρίας. Ο Ιωάννης εδώ εικονίζεται *ως ο ιστορικός που βλέπει και που μαρτυρεί* (Ελ. Γκίνη - Τσοφοπούλου). Η τοιχογραφία αυτή χρονολογείται στους παλαιολόγειους χρόνους, λίγο πριν την άλωση (Ξυγγόπουλος).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν και τα σπαράγματα τοιχογραφιών στο τύμπανο του τρούλου. Πρόκειται για τέσσερις μορφές, προφανώς *προφητών*, οι οποίοι εικονίζονται με πολυτέλεστα ενδύματα κεντημένα με μαργαριτάρια και μοτίβα από κρινάνθεμα, ρόδακες και εφαπτόμενους ένσταυρους κύκλους, χαρακτηριστικά της ζωγραφικής του 12^{ου} - 13^{ου} αιώνα.

Το τοπωνύμιο *Βαραμπάς*, που ονομάζει την εκκλησία της Παναγίας, είναι πιθανόν *φραγκικής προέλευσης* και σχετίζεται με τη δραστηριότητα των φράγκων κατακτητών στην περιοχή αυτή μετά το 1204, αφού στην ευρύτερη περιοχή των Μεσογείων απαντούν μέχρι σήμερα πολλοί παρόμοιοι τοπωνυμικοί τύποι. *Για παράδειγμα, αναφέρουμε τα Κλήσια Φράγκου, Παλάτι, Φράτι, κ.λ.π.*

(Πηγή: ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ)